Hoe kan mer bijdragen aan versnelling?

22 oktober 2026

ARCADIS

Voorstel en introductie

Vanuit de Commissie mer:

Tom Ludwig

Michelle Vanderschuren

Hans Mommaas

Vanuit Arcadis:

Bibi Bregman

Karin van der Wel

Opzet sessie

1. ‘Spoedcursus’ milieueffectrapportage
2. Versnellen door eerder en strategischer kiezen
3. Leren van elkaar en stroomlijnen voor versnelling
4. Doorkijk naar crisiswetgeving netcongestie en gevolgen voor mer
5. In gesprek! Met reflectie Hans Mommaas

Deel 1:

Spoedcursus milieueffectrapportage

Doel van milieueffectrapportage

De **omgevingseffecten** in beeld brengen zodat het milieubelang een *volwaardige* rol kan innemen bij de besluitvorming

Nevendoelen

- **Transparantie** *de effecten van een besluit*
- **Participatie** *van burgers*

Milieueffectrapportage

- Ondersteunt bij het nemen van een besluit
- Is integraal, bevat brede leefomgevingseffecten
- Ondersteunt zoektocht naar slimmere oplossingen/ alternatieven

Milieueffectrapportage in het kort

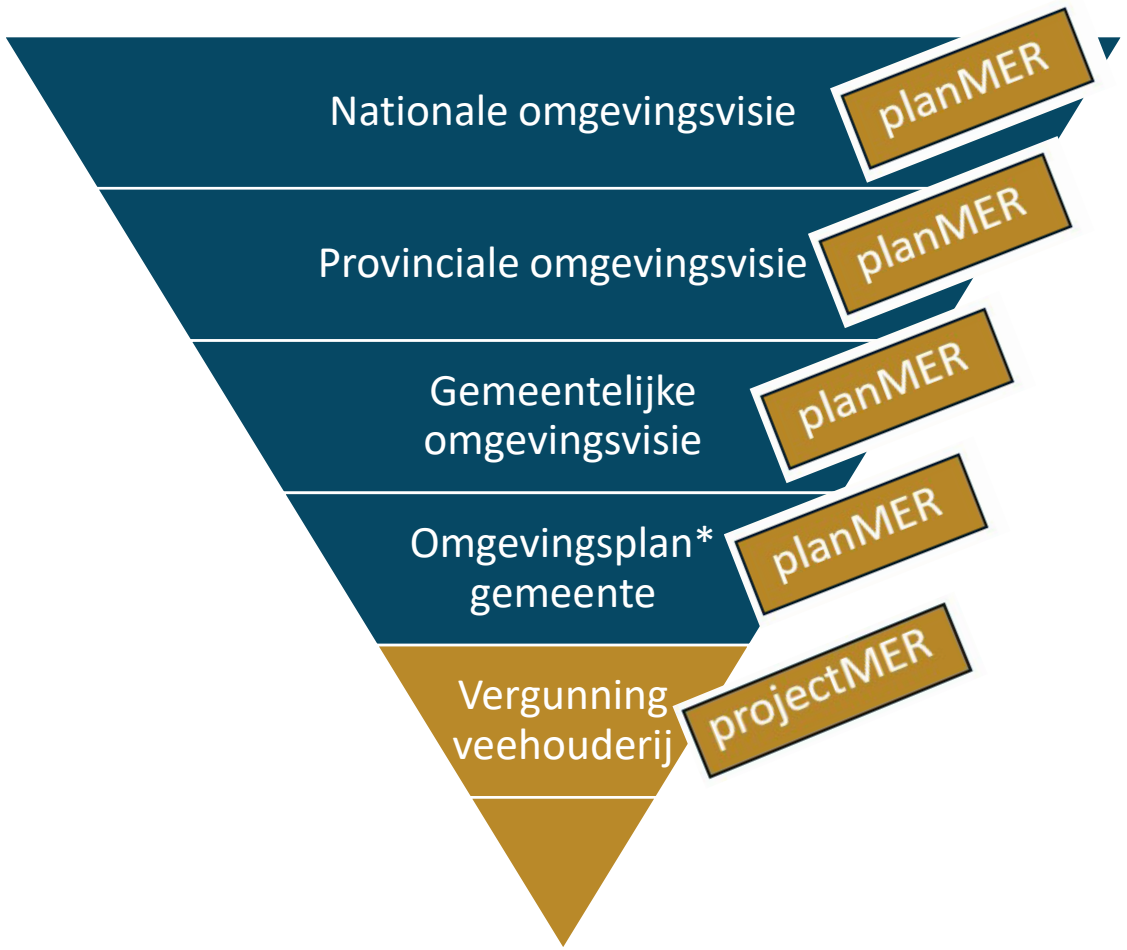

Wat staat er in een milieueffectrapport?

Wettelijke inhoudsvereisten mer

Doel voornemen	Vastgestelde plannen, relevant beleid, wet- en regelgeving en jurisprudentie	Huidige situatie en referentiesituatie	Voornemen, inclusief alternatieven
Gevolgen voor het milieu	Mitigerende en compenserende maatregelen	Onzekerheden en kennisleemten, gevolgen voor besluit	Samenvatting

Soorten mer

Plan-mer: *meer strategisch*

Eventuele voorprocedure: plan-mer-beoordeling

Project-mer: *meer op inrichtingsniveau*

Eventuele voorprocedure: project-mer-beoordeling

De Commissie mer

Wat is een milieueffectrapport?

Een rapport dat de milieueffecten beschrijft van een project. Bijvoorbeeld de effecten van een nieuwe weg op de gezondheid of van een dijkversterking op het landschap en natuur. Met het rapport kan de overheid een goed afgewogen besluit nemen over het project.

mer
Commissie voor de
milieueffectrapportage

Wat **doet** de Commissie mer?

Adviseert en toetst

Adviseert over wat beschreven moet worden én toetst wat beschreven is in het milieueffectrapport.

Schrijft zelf geen milieueffectrapporten

Dat doen adviesbureaus.

Bekijkt zienswijzen op verzoek

Met lokale informatie een beter advies.

Gaat op locatiebezoek

De Commissie bezoekt het project om te zien wat er precies speelt.

Wat **is** de Commissie mer?

Onafhankelijk

De Commissie heeft geen enkel belang bij het project. De overheid besluit of het project doorgaat of niet.

Bij wet ingesteld

Ervaren met actuele kennis

Per project selecteert de Commissie uit een groot bestand de deskundigen met de juiste kennis.

Transparant

Alle adviezen van de Commissie staan op de website.

www.commissiemer.nl

Deel 2:

Versnellen door eerder en strategischer te kiezen: Benut milieueffectrapportages voor keuzes op strategisch niveau

Stelling vooraf

‘Strategisch milieuonderzoek of MER helpt om te versnellen.’

MER op strategisch niveau

- Inzicht in bereiken doelen energietransitie: haalbaar met andere belangen? En hoe: welke afwegingsruimte is er?
- Helpt vroegtijdig uitvoeringsproblemen in zicht te krijgen: Natura 2000, UNESCO Werelderfgoed, impact op leefomgeving.
- Verlicht (op onderdelen) onderzoekslast bij projecten.
- Voorkomt geen rechtsgang, maar zorgt wel voor goed antwoord.
- Helpt in transparantie, verwachtingsmanagement en discussies met andere overheden en omgeving.

Vertraging voorkomen is misschien al versnellen….

Windmolenverbod op en rond de Veluwe: deze zeldzame vogel gooit roet in het eten

Er kan een streep door plannen voor minimaal vijftien windmolens op en langs de Veluwe. De aanwezigheid van een bedreigde vogel, de wespendief, noopt de provincie Gelderland tot een drastisch besluit: een absoluut verbod op nieuwbouw.

BINNENLAND

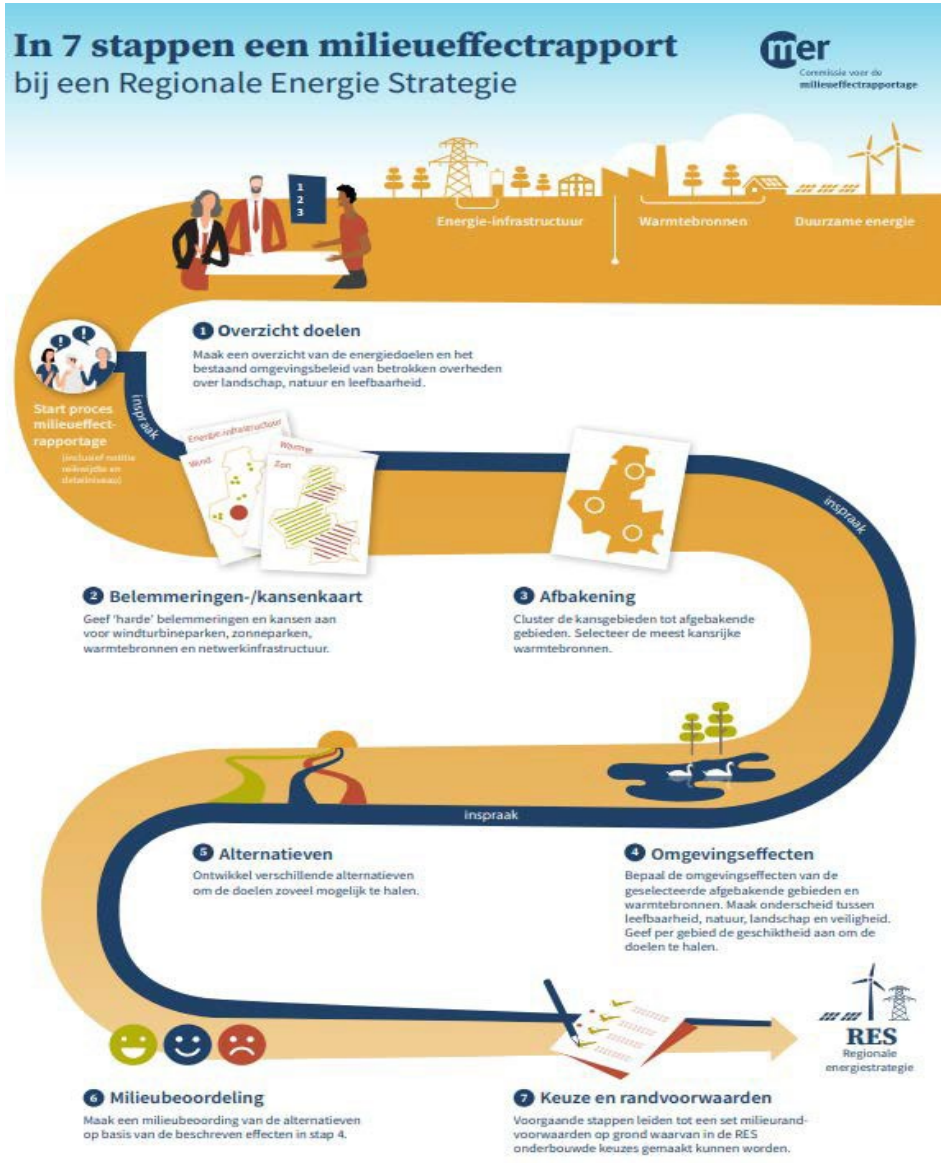
RUIMTEGEBREK DREIGT OP NOORDZEE

Wesley Schouwenaars / woensdag 31 januari 2018, 8:49

Als we meer energie blijven halen uit windparken op zee wordt de ruimte op de Noordzee schaars. De overheid moet nu keuzes maken voor de periode tot 2050, anders komen natuur, vissers en de scheepvaart in de problemen.

Voorbeeld 1: Regionale Energiestrategieën (RES)

- **Milieueffecten vroeg in beeld**: zoals natuur, landschap, leefomgeving.
- **Participatieproces**: transparantie, duidelijkheid omgeving.
- **Onderzoek naar alternatieven:** Wat zijn de verschillende mogelijkheden en keuzes in de regio?
- **Uitvoeringsrisico's** en **milieurisico's** snel én op tijd in zicht.
- **Versnelt milieuonderzoek** bij omgevingsbeleid/ concrete wind-/zonprojecten. (Bijv. locatieafwegingen)
- **Doelstelling:** inzicht of doelen gehaald kunnen worden.

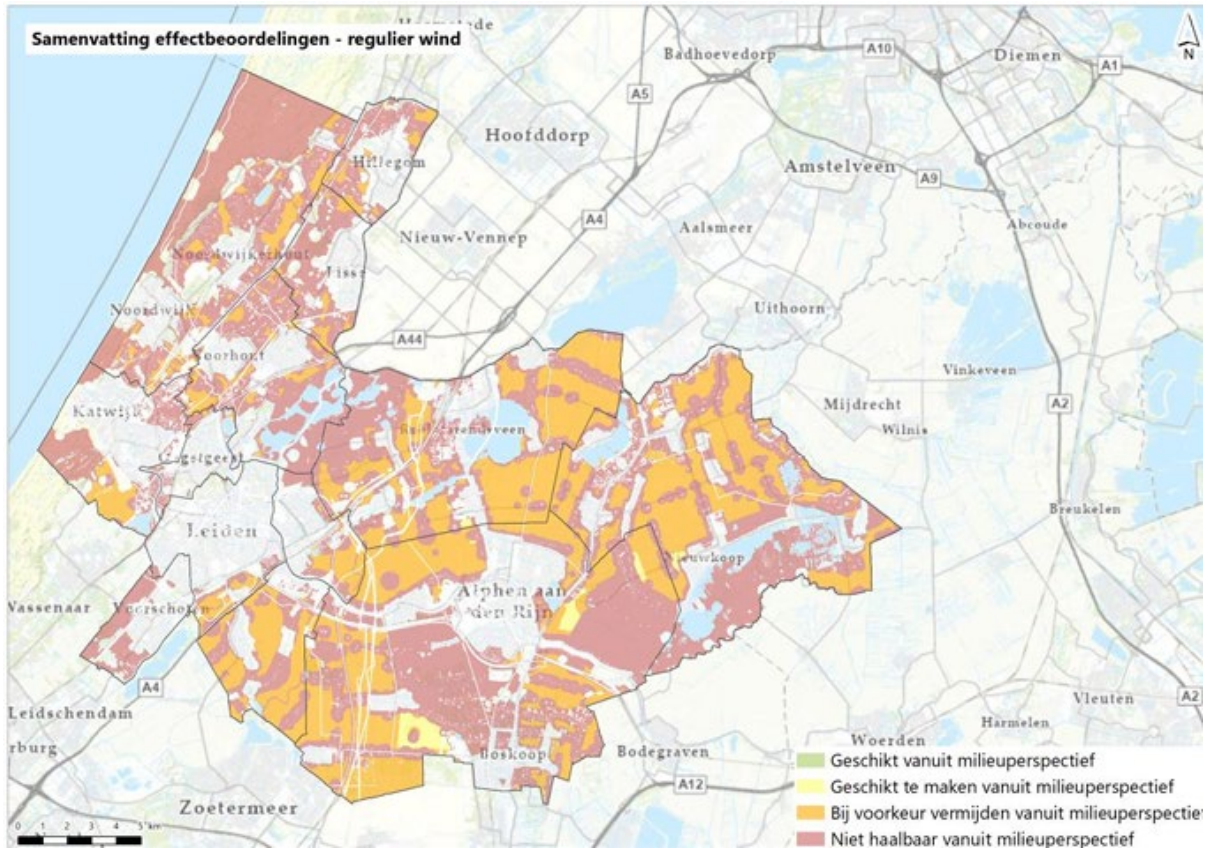
Voorbeeld 1: Regionale Energiestrategie Holland Rijnland 1.0

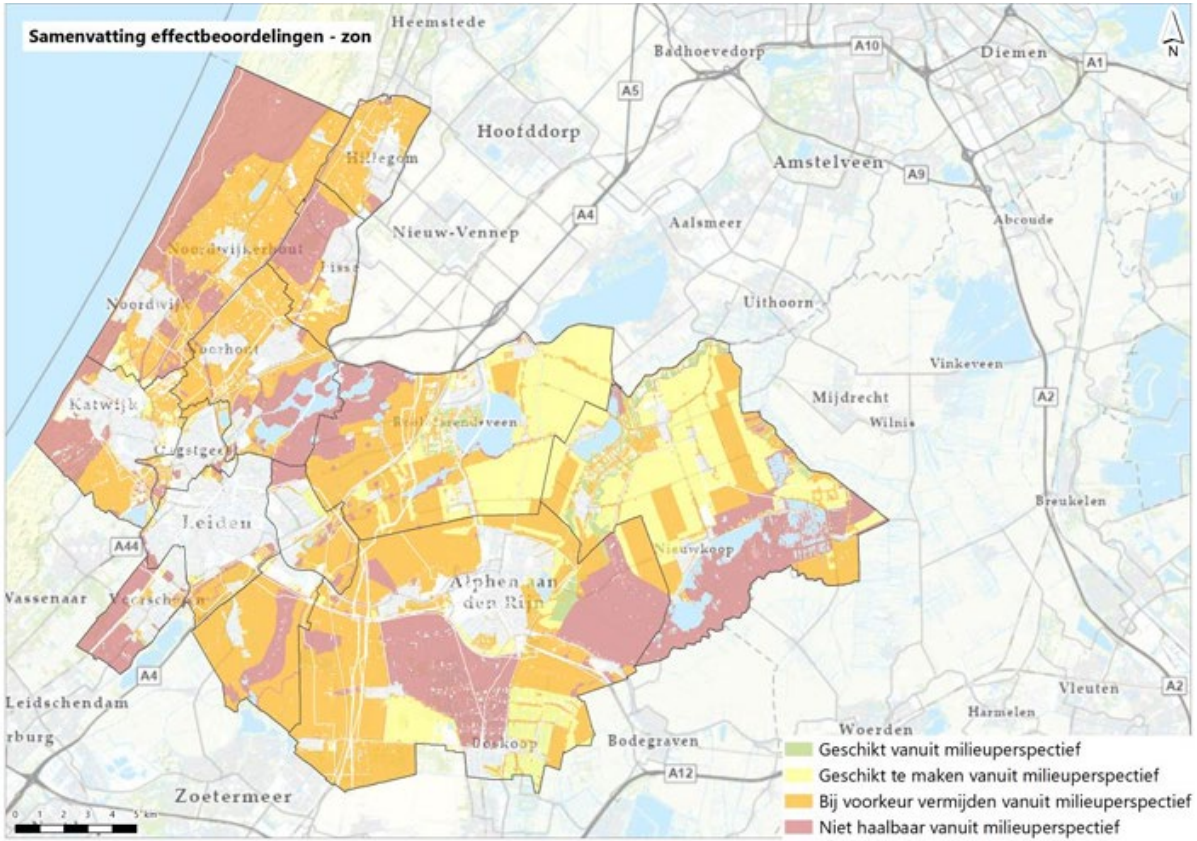
- Doelen/ambities:
- Opwek 1,93 Twh in 2030 t.o.v. 2014
- Ook doelen op energiebesparing (1,11 Twh), warmte en mobiliteit
- Input voor RES 2.0, doorvertaling naar gemeentelijke plannen.
- MER moet discussie in RES-regio ondersteunen.
- Belemmeringen in beeld gebracht: veel gebieden lastig vanwege regelgeving of vanuit milieu/omgevingsperspectief.

Afbeelding 1.1 Deelnemende gemeenten in RES-regio Holland Rijnland

Voorbeeld 1: Regionale Energiestrategie Holland Rijnland 1.0

Voorbeeld 1: Regionale Energiestrategie Holland Rijnland 1.0

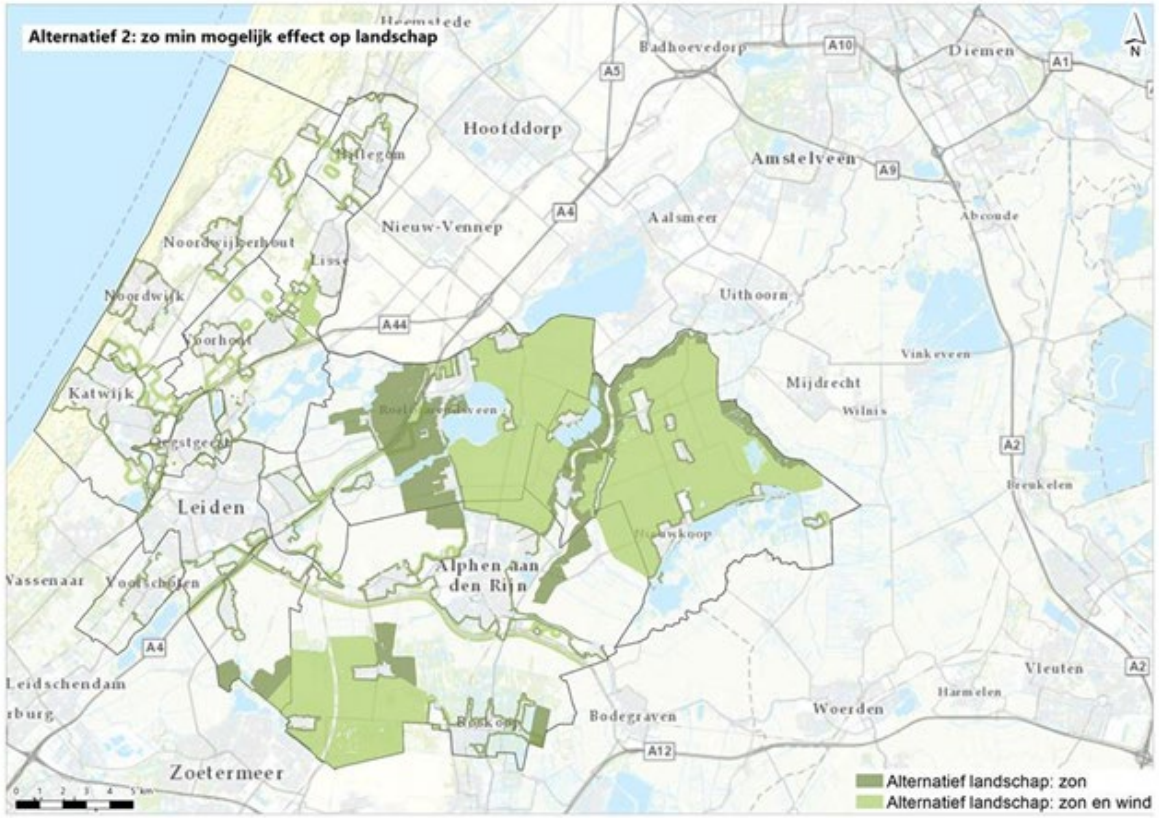
Tabel 2.3 Maximale energiepotentie windturbines en zonneparken

Gebieden	Reguliere windturbines	Innovatieve windturbines	Zonneparken	Totaal
geschikt vanuit milieuperspectief	0	0	0,06-0,18 TWh	0,06-0,18 TWh
geschikt te maken vanuit milieuperspectief	0,2-0,4 TWh	0,1-0,2 TWh	0,83-2,49 TWh	1,13-3,09 TWh
bij voorkeur vermijden vanuit milieuperspectief	6,6-11,7 TWh	5,4-11,5 TWh	1,90-5,71 TWh	13,9-28,9 TWh

Voorbeeld 1: Regionale Energiestrategie Holland Rijnland 1.0

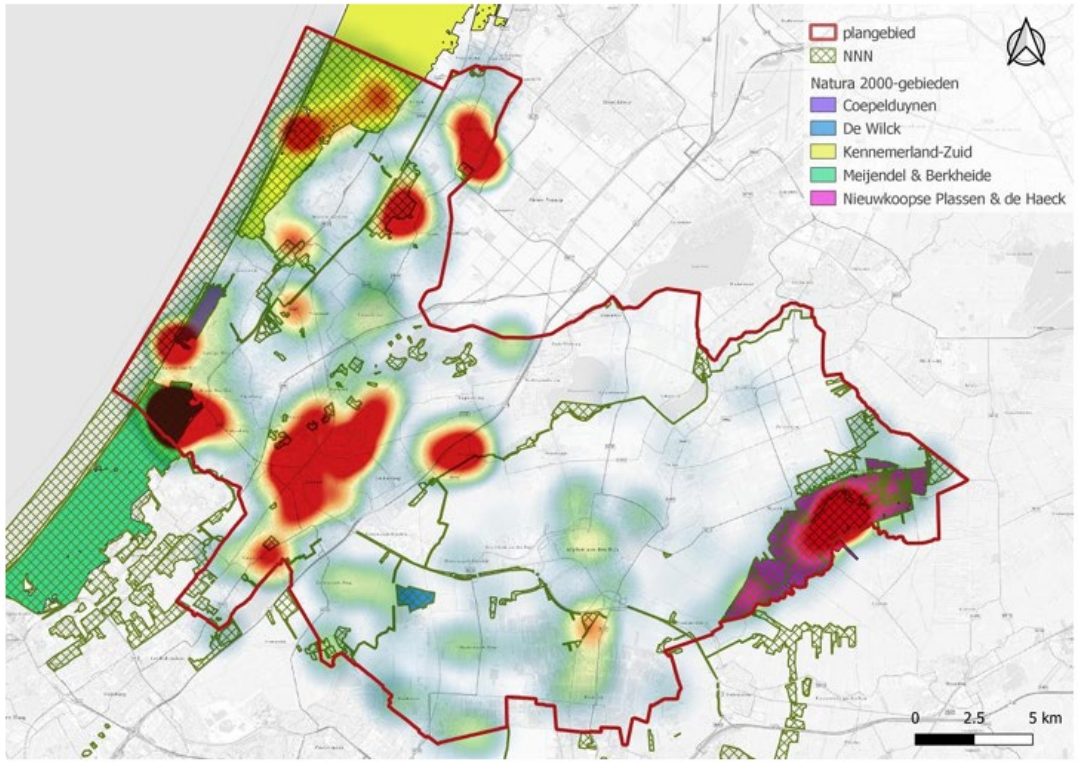
- Thematische alternatieven onderzocht: Natuur, Landschap, Leefomgeving, Energiesysteem en ‘Draagvlak’.
- Alternatieven lieten zien welke keuzes er waren (botsing van belangen) en laten de hoeken van het speelveld zien.
- Alternatief landschap, vermijden:
  - Landgoedbiotopen, kasteelbiotopen en cultuurhistorische kroonjuwelen die in de provinciale Omgevingsverordening als ‘gebieden met topkwaliteit (beschermingscategorie 1)’ zijn aangeduid
  - Landschapstypen met de waarde ‘openheid’ of ‘kleinschaligheid’ zoals aangeduid in de Kwaliteitskaart en Gebiedsprofielen van de provincie Zuid-Holland.

Afbeelding 5.2 Kansrijke gebieden voor het alternatief Landschap

Voorbeeld 1: Regionale Energiestrategie Holland Rijnland 1.0

Afbeelding 4.1 Overzichtskaart belangrijkste aandachtspunten vanuit beschermde natuurwaarden; met 'heatmap' van Habitatrichtlijnsoorten (rode zones geven aan waar het grootste aantal waarnemingen van deze soorten worden gedaan) en aanduiding belangrijke migratieroute voor meervleermuis, de Oude Rijn (blauwe lijn)

Advies Commissie mer:

- Positief advies: geeft alle belangrijke informatie voor de besluitvorming. Op juiste abstractieniveau.
- Duidelijk inzicht in uitvoeringsrisico's en keuzes voor vervolgproces.
- Aanbevelingen:
  - Kansenkaart duidelijker maken: opwekpotentie koppelen aan beoogde zoekgebieden
  - Bollenlandschap: inpassing niet de voorkeur, maar onderbouwing kan beter. Commissie ziet toch mogelijkheden.

Voorbeeld 2 Programma VAWOZ

Verbindingen aanlanding wind op zee (VAWOZ)

Aansluiting van toekomstige windparken op zee.

Met als doel te komen tot voorkeursalternatieven waardoor je daarna in korte tijd je projectprocedure kunt doorlopen

Uitdagingen programma VAWOZ

- Omvangrijke ruimtelijke opgave
- Beperkte ruimte rondom de aanlandingslocaties
- Afstemming tussen verschillende sectoren en overheden

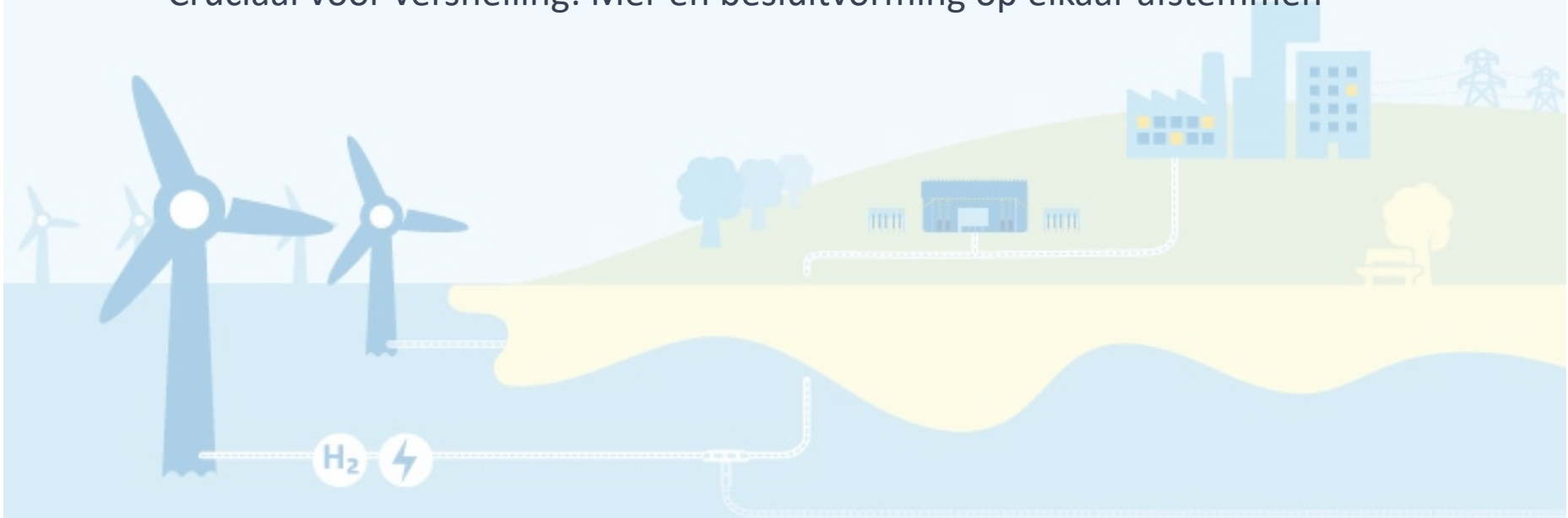

Voorbeeld 2 Programma VAWOZ

Goed planvormingsproces en meerwaarde door mer gaan hand in hand

Hoe is het programma deze uitdagingen aan gegaan?

- Vroegtijdig afstemming overheden en andere initiatiefnemers
  - belangen en ontwikkelingen op tafel
  - MER onderzoek richten op besluitvorming
- Mer gebruiken voor tijdig zicht op (juridische) uitvoerbaarheid en belangen afweging
- Cruciaal voor versnelling: Mer en besluitvorming op elkaar afstemmen

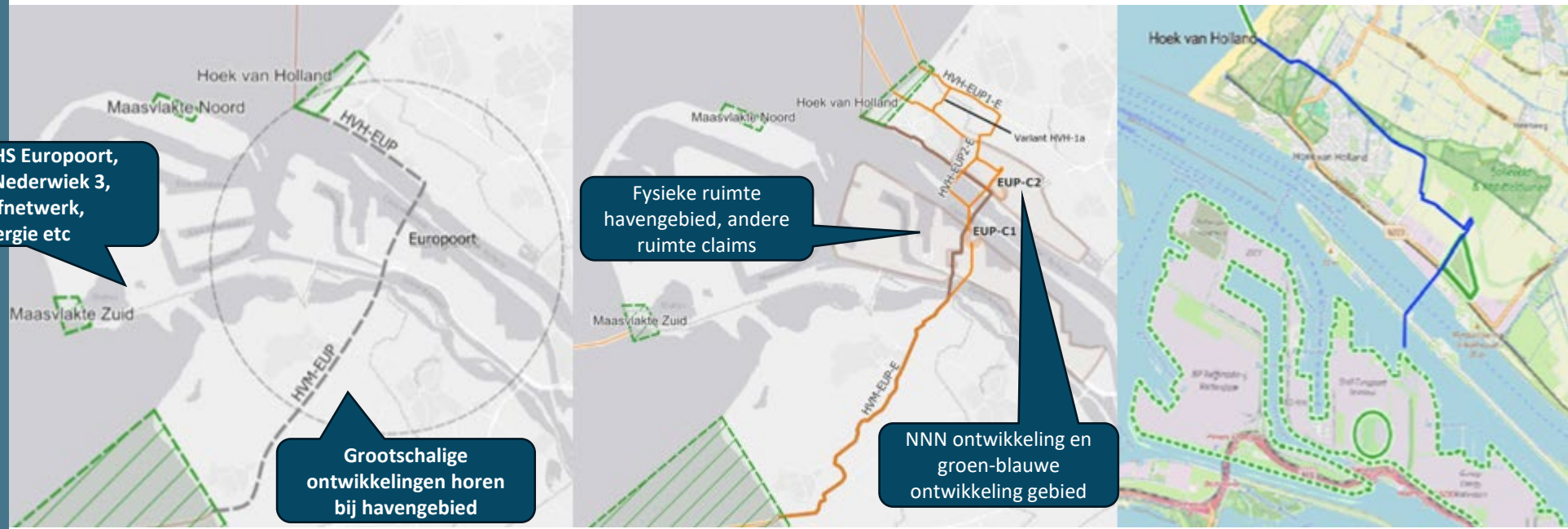
Voorbeeld 2 Programma VAWOZ

Vroegtijdig afstemming overheden en andere initiatiefnemers: belangen en ontwikkelingen op tafel

1. Werken in regioteams (EZK, TenneT, Gasunie, RWS, provincies en onderzoekers)
2. Proces van regionale afstemming en samenwerking met andere overheden en regiopartijen (werk/ontwerpsessies, AO's, BO's, etc)
3. In beeld brengen afhankelijkheden tussen programma VAWOZ en andere ruimtelijke ontwikkelingen

Voorbeeld opgehaalde belangen en ontwikkelingen rondom Europoort

Vroegtijdig belangen en ontwikkelingen op tafel: waar gaat straks besluitvorming over?

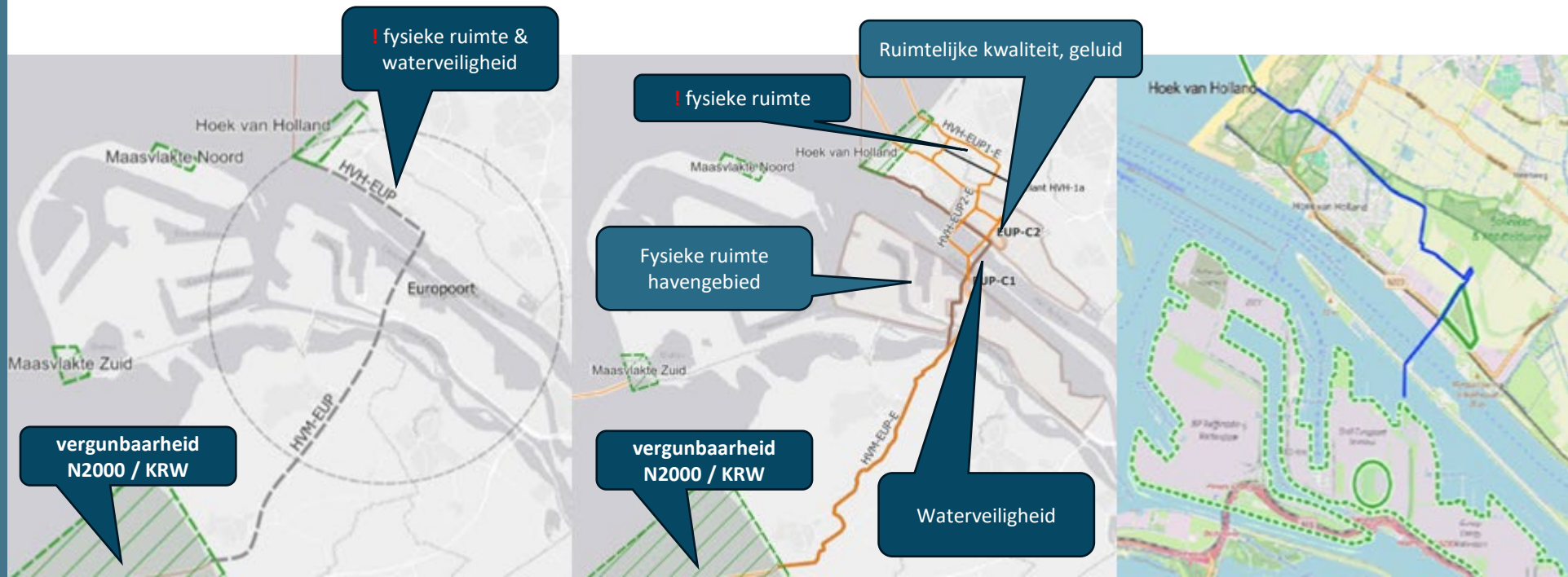

Voorbeeld 2 Programma VAWOZ

Vroegtijdig belangen en ontwikkelingen op tafel: waar gaat straks besluitvorming over?

Mer gebruikt voor tijdig zicht op uitvoerbaarheid en belangenafweging

1. Geen tijd verdoen aan niet uitvoerbare alternatieven of alternatief met groot risico (afweging routes)
2. Grip op botsende belangen (afweging locaties converterstation)
3. Inzoomen op onderwerpen die er toe doen bij besluitvorming

Voorbeeld 2 Programma VAWOZ

Vroegtijdig belangen en ontwikkelingen op tafel: waar gaat straks besluitvorming over?

Cruciaal voor versnelling: mer en besluitvorming op elkaar afstemmen

Mer in een goed planvormingsproces maakt zichtbaar waar een project kan vastlopen, welke belangen conflicteren en legt keuzes transparant vast.

Vertraging voorkomen vraagt om actie: tijdige keuzes en voorbereiden op lastige keuzes.

Voorbeeld 3 380kV Zeeuws-Vlaanderen

Zelf sturing geven om sneller te gaan

Sturing geven met het MER

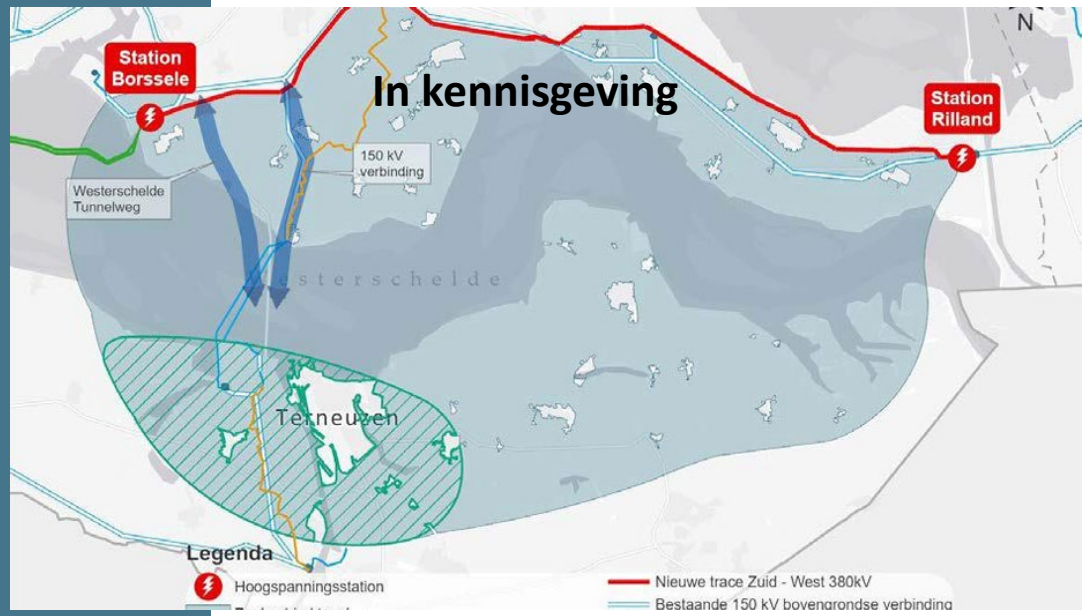
- Benut de voorfase voor expliciete afbakening project (opgave, doelstelling) en ontwikkeling van alternatieven
- Breng het aantal te onderzoeken alternatieven expliciet terug tot een beperkt(er) aantal redelijke en onderscheidende alternatieven
- Benut Notitie reikwijdte en detailniveau voor vastlegging en ‘toets’ in participatieproces en bij Commissie mer (***transparantie, vroegtijdige participatie***)

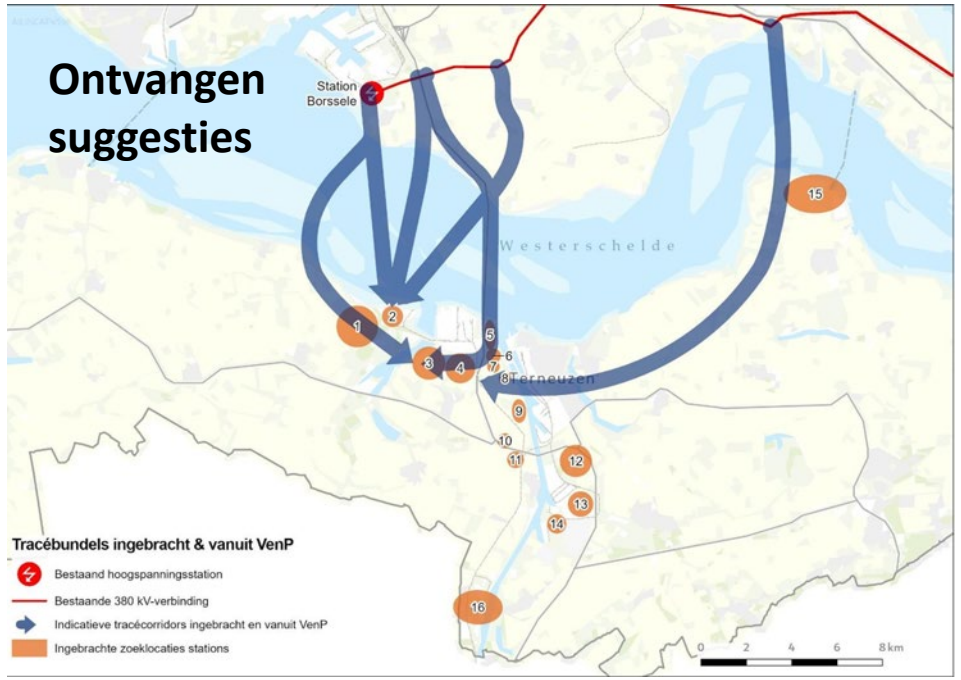
Voorbeeld:
Selectie alternatieven in project 380kV Zeeuws-Vlaanderen (planMER)

Betreft:
Aanleg 380 KV hoogspanningsverbinding tussen Terneuzen en bestaande hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland, inclusief aanleg nieuw 380/150kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen.

Voorbeeld 3 380kV Zeeuws-Vlaanderen

Zelf sturing geven om sneller te gaan

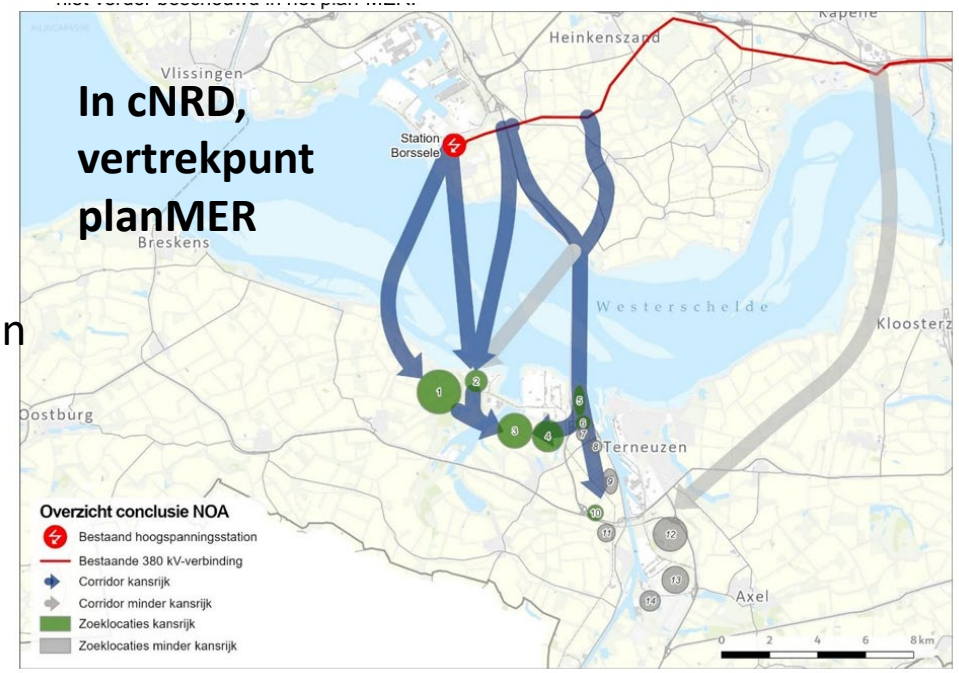

Selectie op basis van:

- Zoekgebied
- Haalbaar, maakbaar, onderscheidend, representatief voor breedte afweging
- Risico's op hoofdlijnen (showstoppers): milieu, techniek, toekomstvastheid, kosten en omgeving
- Projectuitgangspunten

Nota onderzoeksalternatieven en cNRD

Deel 3:

Leren van elkaar en stroomlijnen van milieuonderzoek voor versnelling van projecten

Stelling vooraf

‘Het wiel wordt te vaak opnieuw uitgevonden: meer stroomlijning, standaardisatie en delen van informatie is nodig voor effectieve inzet van mer bij projecten’

Versnelling in de projecten en concretere programma's

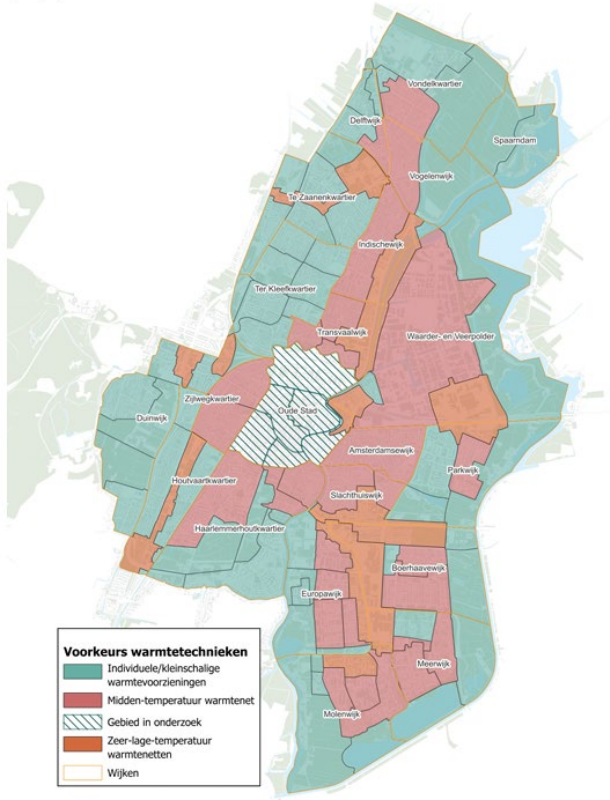
- Kansen benutten voor stroomlijnen en standaardiseren. Zoek partners op.
- Focus op de knelpunten en informatie die nodig is. Ben daar ook transparant over.
- Zorg voor verbinding met eerder gemaakte strategische keuzes, delen van informatie nodig.
- Eigenaar over eigen data: herhaalbaarheid.
- Kijk vooruit naar welke problemen mogelijk gaan komen.

Voorbeeld 1: Warmteprogramma's

- Gemeenten moeten uiterlijk 31 december 2027 een warmteprogramma vaststellen. Programma onder de Omgevingswet dat kaders stelt voor mer (beoordelings)plichtige projecten.
- Vroeg stadium NPLW, Commissie mer, gemeenten en bureaus nagedacht over het milieuonderzoek.
- Koploper gemeente Utrecht zorgde voor meer focus, wat uiteindelijk heeft geresulteerd in een 'modelrapportage MER'.
- Voordelen:
  - Duidelijke aanpak voor gemeenten: focus op te maken keuzes en onderzoek naar bronnen en technieken.
  - Niet iedereen hoeft wiel opnieuw uit te vinden: duidelijke milieu-informatie over bronnen en technieken, en verschillende typen wijken.
  - Heldere aanpak hoe lokale milieusituatie en milieugevolgen te beschrijven.
  - Efficiency en kostenverlagend.

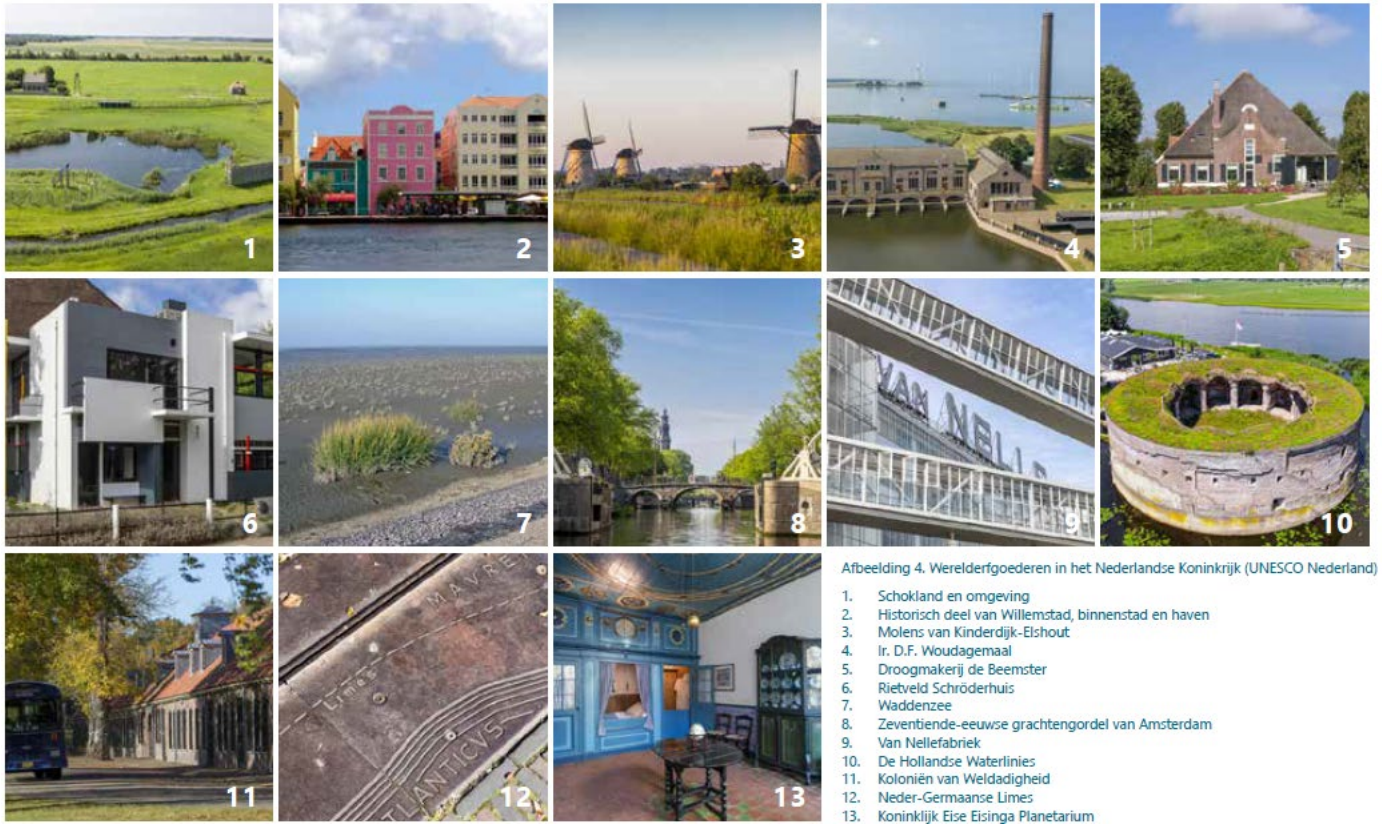

Figuur 3.1: Gemeentelijke voorkeursrichting voor warmtevoorziening, gebaseerd op een breed afwegingskader

Voorbeeld 2: projectoverstijgende onderzoeken

Landelijke Heritage Impact Assessment

- Onderzoek naar effecten van hoogspanningsprojecten op werelderfgoed
- Basis voor meerdere lopende én toekomstige mer-procedures
- Knelpunten en risico's vroeg in beeld
- Effecten in cumulatie in beeld
- Consistentie informatiebasis verschillende projecten
- Hergebruik informatie

Afbeelding 4. Werelderfgoederen in het Nederlandse Koninkrijk (UNESCO Nederland)

1. Schokland en omgeving
2. Historisch deel van Willemstad, binnenstad en haven
3. Molens van Kinderdijk-Elshout
4. Ir. D.F. Woudagemaal
5. Droogmakerij de Beemster
6. Rietveld Schröderhuis
7. Waddenzee
8. Zeventiende-eeuwse grachtengordel van Amsterdam
9. Van Nellefabriek
10. De Hollandse Waterlinies
11. Koloniën van Weldadigheid
12. Neder-Germaanse Limes
13. Koninklijk Eise Eisinga Planetarium

Voorbeeld 2: projectoverstijgende onderzoeken

Kader Ecologie en Cumulatie (KEC)

- Onderzoek naar mogelijke effecten van windparken op zee op beschermde soorten en hun leefgebied
- Cumulatief onderzoek dat basis biedt voor lopende én toekomstige mer-procedures
- Elke 2 jaar nieuwe versie om informatiebasis actueel te houden

- Vergelijkbare voordelen als bij landelijke HIA

Deel 4:

Doorkijk naar crisiswetgeving netcongestie en gevolgen voor mer

Crisiswetgeving netcongestie en gevolgen voor mer

Minder procedurele verplichtingen, milieu-onderzoek blijft nodig. Mer-systematiek bruikbaar voor onderbouwing besluit

Voorgenomen maatregelen – relevant voor mer

- *Vrijstellen mer-beoordelingsplicht* voor *ondergrondse hoogspanningskabels*
  → **geen** project-mer-beoordelingen, dus ook **geen** project-mer'en

- *Bevoegd gezag voor 150 kV projecten* van gemeenten naar *provincies*
  → ▲ te nemen besluiten (projectprocedure met projectbesluit)
  → ! programma's, voorkeursbeslissingen: kaderstelling 'andere' projecten, plan-mer-beoordeling nodig

- *Schrappen ruimtelijke vergunningsplicht uitbreiding hoogspanningsstations* mits stations planologisch al zijn toegestaan
  → **geen** project-mer-beoordelingen

- *Uitzondering stikstofbeoordeling elektriciteits- en waterstofprojecten aanlegfase*
  → **minder aanleiding** voor **plan-mer**-plicht bij plannen/ programma's, o.a. programma of Omgevingsplanwijziging
  → ⬇ onderzoekslast, potentieel knelpunt i.r.t. besluitvorming verdwijnt

Hoofdboodschap

MER versnelt een energieproject niet vanzelf. Het helpt vertraging voorkomen wanneer het vroeg wordt ingezet voor scherpe keuzes, inzichtelijk maken van showstoppers, gericht wordt georganiseerd rond de besluitvorming en voortbouwt op beschikbare kennis.

In gesprek!

Ruimte maken
Vijf aanbevelingen voor een slagvaardige inzet van milieueffectrapportage
mer
Commissie voor de
milieueffectrapportage